Evaluatie – jaarplan Energie 2020

Op 11 december heeft de gemeenteraad de Westlandse Energie Opgave vastgesteld. In deze opgave is de meerjarige ambitie en strategie beschreven die de gemeente heeft met betrekking tot de energietransitie.
Ten behoeve van deze ambities is in januari 2020 een eerste jaarplan vastgesteld voor 2020. Het vaststellen van jaarplannen geeft een duidelijk inzicht in (de samenhang) van de activiteiten die binnen de gemeente opgepakt worden ten behoeve van de energietransitie en de verwachte kosten / capaciteitsinzet voor het betreffende jaar en geeft flexibiliteit om aan te passen op de ontwikkelingen vanuit het Rijk en vanuit de maatschappij.
Er is een structureel budget in 2019 vastgesteld van €1,1 miljoen (inclusief manuren).

In deze evaluatie kijken we terug op de activiteiten en de effectiviteit hiervan op de gestelde doelen voor zover mogelijk (energiecijfers over 2020 zijn nog niet beschikbaar) en op de bijdrage in de gewenste ontwikkelingen.

Deze evaluatie is mede bepalend voor de inzet voor 2021.

Jaarplan 2020 - Vier speerpunten
In de opgave zijn drie strategische ontwikkelpaden benoemd, die terug te vinden zijn in het jaarplan 2020. Daarnaast hebben we een vierde ‘programmalijn’ benoemd, met algemene activiteiten die nodig zijn voor interne en externe borging, monitoring etc.

De vier programmalijnen zijn als volgt geformuleerd:

A. Duurzame warmte
B. Elektra
C. Besparen
D. Samenwerken en inbedding

A. Duurzame Warmte

> *De gemeente werkt aan een robuust en toekomstbestendig systeem voor duurzame warmtevoorziening.*

Het afgelopen jaar heeft de gemeente met name ingezet op de facilitering van de tuinbouw met het ontwikkelen van nieuwe boringen en tracés. Dit heeft geleid tot 4 nieuwe aanvragen voor boringen (Kralingerpolder, Polanen, Maasdijk en Wippolderlaan) en de voorbereidingen om koppelingen te kunnen maken tussen de bronnen en met WarmtelinQ. Voor wat betreft WarmtelinQ zal eind 2020 (per 10 november nog niet bekend) een besluit worden genomen over de toekomstige aftakking naar het Westland.
Deze initiatieven dragen bij aan de realisatie van het ‘Warmte Systeem Westland’ (WSW), zoals deze in 2019 is uitgedacht door de warmtecoöperaties (tuinders), marktpartijen en de gemeente. Hoewel de wens is dat WSW een open netwerk wordt, waar meerdere leveranciers en afnemers op kunnen worden aangesloten, is het netwerk op het ogenblik in handen van de tuinders. Het ‘open’ netwerk, kan nu alleen werken op basis van vrijwilligheid van de eigenaren.

Naast de brede WSW-overleggen met de verschillende marktpartijen, organiseert de gemeente per nieuwe bron warmteateliers met de initiatiefnemer. Hierin worden tracés besproken en wordt er gekeken naar eventuele koppelkansen met andere (gemeentelijke) werken (in de ondergrond). Voor Kralingerpolder is een convenant in de maak, waarin zaken worden geregeld aangaande de voorwaarden voor vergunningen, schades etc. Voor de andere initiatiefnemers zullen soort

gelijke convenanten worden opgesteld. In deze convenanten kan de gemeente geen bepalingen opnemen over de publieke belangen zoals wat kosten zijn van warmte / aansluitingen, de capaciteit van het netwerk of wie er toegang mogen krijgen op de infra.

Ook is de gemeente begonnen met de Transitievisie Warmte (TVW). Deze visie is een verplichting voortkomend uit het klimaatakkoord en bepaalt welke wijken er kansrijk zijn om van het aardgas los te koppelen op basis van alternatieven. Op nadrukkelijk verzoek van de raad, blijft aardgas voorlopig een optie voor bewoners. De verwachting is dat het Rijk actief zal gaan sturen op het van aardgas af halen, via de gasprijzen (directe impact op de portemonnee van de burger) en via een aanwijsbevoegdheid bij de gemeenten. In 2021 verwachten we meer aanwijzingen vanuit het Rijk.
Voor de voorbereiding op de TVW, is in 2020 met name gekeken naar de kansenkaarten. Op basis van de typologie van woningen (leeftijd woningen, energielabels etc), de warmtevraag en de beschikbare warmtebronnen kijken naar de kostenaspecten van de verschillende alternatieven. Voor de (oudere) kernen lijkt een aansluiting op een warmtenet vooralsnog het meest interessant op basis van benodigde aanpassingen in woningen en daarmee de kosten. De beschikbaarheid van warmte voor de gebouwde omgeving en de nabijheid van de netten bij de kernen is echter niet gegarandeerd. In de tweede helft van 2020 is een start gemaakt met het uitwerken van de publieke waarden die de gemeente wil borgen ten opzichte van de betaalbaarheid, toegankelijkheid en keuzevrijheid van de burgers. In 2021 moet dit leiden tot participatie met bewoners. Het bepalen van warmtekavels en de randvoorwaarden voor de uitvraag naar leveranciers moet na het vaststellen van de TVW worden gedaan.
Naar aanleiding van de toezegging op de motie aardgasloze leidingen, is de ambitie in de omgevingsvisie aangevuld met de opmerking dat 'We onderzoeken of het mogelijk is om in uitbreidingswijken, waar al een aardgasleiding aanwezig is, het gasnetwerk te behouden voor de nieuwbouwwoningen aldaar, om bewoners een extra keuze-alternatief te bieden'.
NB de inschrijving op de pilot aardgasloze wijken voor Polanen is in 2020 wederom niet geselecteerd. Vooralsnog zal de wijk niet meegenomen worden in de businesscase van geothermiebron (warmtecoöperatie) Polanen.

De ontwikkeling van duurzame warmte (voor de glastuinbouw) is in 2020 onder druk komen te staan. De lage gasprijzen, de sterke verhoging van de ODE op 3^{e} schijf elektriciteit en de plannen om CO_2 in lege gasvelden onder de Noordzee op te slaan (tegen betere voorwaarden voor de fabrieken ten opzichte van het leveren aan de glastuinbouw), zetten zware druk op de businesscase en zorgen voor onzekerheden voor individuele bedrijven en wantrouwen richting het Rijk. Desondanks gaan ontwikkelingen wel (vertraagd) door.
Corona heeft minimale impact op de voortgang.

<u>Stand van zaken 2020:</u>
- Er zijn zes geothermie bronnen in gebruik, ca. 2,27PJ
- Voor de vier nieuwe bronnen zijn er subsidies aangevraagd en verkregen
- Gasverbruik Westland: 1,2 miljard m^3
- Er zijn in 2020 geen aanvragen geweest voor garantiestellingen op geoboringen ivm nieuwe financieringsmogelijkheden voor geothermie. Vanuit de Westland Agenda (2020) is nog €950.000 beschikbaar en gelabeld voor warmte-initiatieven. Wel wordt een subsidieaanvraag voorbereid door een initiatiefnemer met betrekking tot koppelingen tussen bronnen en WarmtelinQ. Het gaat om de onrendabele top (niet financierbaar vanuit de SDE) van ca. € 25 miljoen voor de komende 3-4 jaar. De gevraagde bijdrage van de gemeente (uit de voormalige Westland Agenda) wordt naast de bijdrage van de marktpartijen en de tuinders, ingezet om een subsidie van ca. 20 miljoen te krijgen van de ministeries van LNV en EZK.

B. Elektra

De gemeente faciliteert de ontwikkeling voor individuele en collectieve systemen voor elektriciteitsvoorziening

Het elektrapotentieel in de gemeente is lager dan de vraag. Grootschalige wind- of zonne-energieparken worden in Westland uitgesloten.
Er zijn echter wel grote kansen voor kleinschalig stroom opwekking met zonne-energie. Steeds meer daken van huizen en bedrijven worden benut voor zonne-energie en vanuit de RES is een verkenning lopende over zonne-energie in glastuinbouw-gebied (oa. zonnepanelen op bassins). Geconstateerd is dat er meer mogelijkheden zijn voor zon op dak, maar dat op het ogenblik de regelgeving deze mogelijkheden beperkt. Opwekking van meer energie dan dat er zelf wordt / voor levering aan derden, maakt de dak-eigenaar leverancier en moet daarmee aan allerlei voorschriften voldoen. De landelijke politiek is hiermee bekend. Volgend jaar wordt een aanzet gegeven voor een nieuwe energiewet, waarin dit naar verwachting wordt meegenomen.

De gemeente heeft zich met name gericht op bedrijventerreinen.

<u>Stand van zaken 2020:</u>

- Er zijn in 2020 een drietal onderzoeken gestart vanuit bedrijven, met subsidie van PZH. In samenwerking met Engie is gekeken naar de levensduur en terugverdientijd van een batterij. Conclusie is dat dit vooralsnog niet uit kan met de huidige prijzen. Mogelijk alternatief is waterstof (geen vervolgonderzoek).
  Ten tweede is geconstateerd dat congestiemanagement voor het Westland (overbelasting op het net) voorlopig niet aan de orde is. Wel is het interessant om optimalisatie van het net te verkrijgen in verband met prijsvorming.
  Ten derde is in samenwerking met ETP (Energie Transitie Partners) onderzocht of restwarmte van een kartonfabriek op Handelscentrum Westerlee kan worden gebruikt. In alle 3 de varianten bleken de investeringen hoog en de terugverdientijd lang.
- Het aantal zonnepanelen op daken van bedrijven is opgelopen tot 77.361

C. Besparen en draagvlak

De gemeente wil haar inwoners en bedrijven informeren over mogelijke energiebesparing, wil draagvlak creëren voor de transitie en wil kansen ondersteunen die zich voordoen.

De energietransitie houdt iedereen bezig. Onzekerheden over betaalbaarheid en nut zorgen voor een afwachtende houding. Toch zijn er ook kansen voor inwoners en bedrijven die zich terugbetalen en dus ondanks een verplichting voor voordeel zorgen.
De gemeente wil zich focussen op deze kansen en bewoners, mede door het delen van de ervaringen van verschillende Westlandse ambassadeurs, zo goed mogelijk informeren (objectief) over mogelijkheden, voor- en nadelen, subsidies etc. De Westlandwoontduurzaam-site is het afgelopen jaar verbeterd door meer tips en een heldere structuur en ook Westlandwerktduurzaam is toegevoegd op de site. Zo wordt er onder andere verwezen naar het regionale energieloket (verplichting vanuit klimaatakkoord), voor allerlei technische vragen voor burgers.

Als onderdeel van het programma Westland Woont duurzaam is de wijkaanpak voortgezet. Er zijn energiecoaches opgeleid die een energiescan voor huizeneigenaren kunnen uitvoeren en een eerste advies kunnen geven voor de verduurzaming van het huis. Er wordt een start gemaakt met de uitvoering van de Regeling Reductie Energie. Met de toekenning van deze regeling kunnen we pakketten samenstellen voor burgers met kleine energie besparende producten.
Burgers en bedrijven kunnen zich ook melden bij de gemeente met vragen of initiatieven (onder meer Initiatieven Tafel Westland). Het afgelopen jaar is verdere invulling gegeven aan de kennisverbreding bij het Klant Contact Centrum en het Bedrijven en Omgevings Contact Centrum (KCC/BOCC). Initiatieven zoveel mogelijk op weg te helpen door naar experts en subsidiemogelijkheden te verwijzen, of de weg te wijzen die initiatiefnemers het beste kunnen bewandelen via de reguliere gemeentelijke procedures.

Naast de website, zijn er (in verband met Corona, een beperkt aantal) events georganiseerd in samenwerking met verschillende partners. Doel van de events is bewustwording creëren en het verbinden van partijen in hun zoektocht naar verduurzaming.

<u>Stand van zaken 2020:</u>

- Website Westlandwoontduurzaam.nl én Westlandwerktduurzaam.nl zijn geactualiseerd en verbeterd. Ook is er een verhoogde inzet geweest via sociale media, waarbij (naast het inspireren) de verwijzing naar het energieloket en de gemeente centraal stond.
- Voor bedrijventerreinen 1 event met circa 80 bezoekers. Vanwege corona zijn de bezoeken aan duurzame bedrijfspanden uitgesteld.
- Er zijn 2 burgerinitiatieven gemeld:
    - Venenwijk heeft onderzoek gedaan (met ondersteuning van de gemeente) naar de mogelijkheden voor aquathermie voor de wijk. Onderzoek heeft aangetoond dat dit vooralsnog niet interessant is voor de bewoners.
    - Honselersdijk / Burgemeesterswijk kijkt nog naar de mogelijkheden om aan te sluiten op de warmte van Vogelaer geothermie.
- Voor bedrijven is er een speciale menukaart samengesteld om in één oogopslag te zien welke maatregelen zij kunnen nemen inclusief inschatting van investering en terugverdientijd. Mede op basis van de Wet Erkende Maatregelen (duurzaamheidsinvesteringen die zich binnen 5 jaar terugbetalen moeten worden uitgevoerd).
- Voor de glastuinbouw zijn in samenwerking met de WECR kansenkaarten opgesteld voor verdere besparingen voor de verschillende teelten. Deze worden in 2021 verwerkt in een kennisprogramma vanuit Greenport West-Holland.
- Er zijn geen initiatieven ontstaan vanuit de verschillende scholen. Hiervoor bleek draagvlak te beperkt.
- Voor de verschillende maatschappelijke instellingen en sportverenigingen is in 2020 de Subsidieregeling Duurzame Energie Westland (SDEW) nog beschikbaar geweest. In de totale looptijd van de regeling heeft 80% van de verenigingen en maatschappelijke instellingen onder winstoogmerk, die een accommodatie in eigendom hebben, gebruik gemaakt van de regeling.
- Vooralsnog is er niet gekozen voor een extra revolverend fonds voor bewoners. Reden hiervoor is drieledig: Ten eerste is er (vanwege de financiële situatie) door de raad voor een sobere (exogeen onontkoombare) aanpak voor de transitie besloten. Hierbij is geen extra geld beschikbaar gesteld voor fondsen. Ten tweede heeft het Rijk reeds diverse fondsen in ontwikkeling voor burgers. Tenslotte is er nog geen overtuiging dat gemeentelijke (revolverende) fondsen grote meerwaarde bieden voor de transitie vanwege de hoge kosten voor uitvoering en de kleine lage bedragen voor de aangemelde initiatieven (tenzij er grote substantiële subsidies kunnen worden gegeven). Voor de goodwill naar burgers zijn deze fondsen uiteraard van grote waarde.
- Voor bedrijventerreinen is in samenwerking met Capturam een energiemonitor gemaakt die jaarlijks wordt gepresenteerd en een zonnepanelenmonitor.

D. Samenwerking en interne inbedding

De gemeente werkt daar waar mogelijk samen met externe partijen energietransitie. We zorgen voor monitoring, borging en inbedding in de eigen organisatie.

De gemeente heeft zich gecommitteerd aan een aantal samenwerkingen in de regio en met de sector. De RES is een verplichting uit het klimaatakkoord en heeft in 2020 geleid tot een concept-RES waarin aangegeven wordt wat het potentieel is in de duurzame energie-opwek in de regio. Dit document is besproken in de raad en van 22 september. De raad is in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen aan te geven, deze zijn door het college doorgegeven aan de stuurgroep RES.

De RES neemt geen besluiten of deze energie-opwek ook daadwerkelijk gaat plaatsvinden. Voor zover van toepassing blijft het lokale mandaat van de gemeente in stand. Gemeente Westland, wethouder Varekamp, is actief betrokken in dit netwerk.
Ook met de Greenport-sector is een samenwerking aangegaan om kansen te herkennen, aan te jagen en de randvoorwaarden hiervoor te creëren. Met een werkbudget van Provincie Zuid-Holland worden verschillende verkenningen gedaan en wordt er via Greenports Nederland ingezet op lobby om de totale sector te kunnen verduurzamen. Zo is er afgelopen jaar sterk ingezet op de beschikbaarheid van SDE voor geothermie, op de ODE (compensatie voor 2020 en aanpassing voor komende jaren) en de beschikbaarheid van externe CO2 voor de tuinbouw.
Deze netwerken zijn belangrijk voor de gemeente en haar stakeholders omdat de spelregels voor de energiemarkt nog sterk in beweging zijn en cruciaal zijn voor de kansen in Westland.
Ook in andere netwerken zetten we stappen op dit gebied. Het werkbezoek van CDA Tweede Kamerleden Agnes Mulder en Maurits von Martels is vanwege Corona helaas tot nader orde uitgesteld. We hopen hen begin 2021 alsnog (fysiek of digitaal) te kunnen ontvangen. In 2019 hebben we in Westland de Tweede Kamerleden van GroenLinks, D66 en SGP ontvangen. Deze contacten hebben we in 2020 goed kunnen benutten in voorbereiding op belangrijke energie- en tuinbouwgerelateerde debatten in de Tweede Kamer. Daarnaast is er een intensief contact met Platform Geothermie en de provincie Zuid-Holland. Samen met de VNG, het ministerie van EZK en vier andere gemeenten hebben we deelgenomen aan een botsproef. Hierin werden 5 warmtecasussen besproken (waaronder op speciaal verzoek van min EZK ook het Warmte Systeem Westland) om de kansen en knelpunten voor de ontwikkeling van warmtenetten te inventariseren in voorbereiding op het wetsvoorstel Warmtewet 2We hebben voor deze nieuwe Warmtewet ook deelgenomen aan een stakeholderbijeenkomst en tevens samen met Capturam en HVC inbreng aangeleverd voor de publieke consultatie. Resultaat van al onze inzet is dat Westland veel wordt genoemd en geprezen voor haar WSW-ontwikkelingen en de manier waarop wij ontwikkelen. Dit netwerk vraagt verdere ontwikkeling welke mogelijk is door duidelijke standpunten en oplossingen te bieden voor de beslissende partijen (wetgeving, financiering etc.).

De energietransitie vraagt op vele fronten oriëntatie en actie. Zowel intern als extern. Voor wat betreft de interne borging is het van belang dat we alvast voorsorteren op de kansen en verplichtingen die we hebben.
Zo is er afgelopen jaar al ingezet op de regionale en lokale prestatieafspraken, waarin de gemeente en de wooncorporaties verduurzamingsafspraken hebben gemaakt op basis van landelijke doelstellingen en wordt er gekeken naar verdere (verplichte) verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Verplichtingen en ambities moeten in de reguliere activiteiten zo veel mogelijk meegenomen worden, om in de volle breedte te ontwikkelen.

Voor bedrijventerreinen wordt in de werkgroep verduurzaming bedrijventerreinen samengewerkt met VNO NCW, Capturam de provincie Zuid-Holland en duurzaam ondernemer Biersteker.
Ook bij het BOCC is ingezet op verbreding van kennisontwikkeling over de verduurzaming.
In verband met het thuiswerken zijn de plannen om de verschillende afdelingen langs te gaan, wat vertraagd.

Stand van zaken 2020:

- In 2020 is een conceptRES opgeleverd aan het Nationaal Programma RES (Rijk) en doorgerekend door het PBL.
- Vanaf november 2020 is er capaciteit vrijgekomen om de relatie met onze verbonden partijen (HVC en Juva) te professionaliseren.
- Via de website westland.incijfers.nl is een publieke monitoring mogelijk gemaakt van een aantal basisindicatoren. Helaas zijn actuele cijfers niet altijd beschikbaar.
- In november zijn de verschillende voor energie bestaande public affairs-plannen samengevoegd tot één PA strategie voor de energietransitie van de glastuinbouw, waardoor we strategischer en gerichter kunnen inzetten op lobby voor de ‘Westlandse zaak’ , voor passende wet- en regelgeving, financiering voor verschillende projecten en zorgen dat we (weer) aan de juiste tafels komen

Financiën

Het budget voor de energie-opgave is in 2019 vastgesteld op €1,1 miljoen. Binnen de huidige begroting zijn de energiebudgetten verdeeld over de programma’s 3 (3.1 Economische ontwikkeling) en 7 (7.4 Milieubeheer).